

deze begrippen heeft alles te maken met het overstijgen van het onmiddellijke, met het ophouden de theaterrealiteit te zien als een naast elkaar plaatsen van stukken of produkties (hun aantal is zelfs bij decreet vastgelegd), maar haar in tegendeel vorm te geven als een permanent aanwezige, continue stroom binnen de globale artistieke en maatschappelijke ontwikkelingen.

Een seizoen opbouwen betekent méér dan het programmeren van een aantal stukken (ook al gebeurde de keuze voor ieder afzonderlijk op gemotiveerde wijze); seizoenen zijn schakels in de opbouw van een theatrale werkelijkheid, die of méér kwaliteit moet vertonen van vorige fasen óf een andere kwaliteit, die zo intens mogelijk aansluit bij wat leeft in de maatschappelijke werkelijkheid. Dit soort denken is binnen de totaliteit van het Vlaamse theaterveld op slechts zeer zeer schaarse plekken aanwezig.

Toegegeven: de politieke constellaties in dit land zijn niet van die aard dat ze dit soort reflexie bevorderen. Directeur van een groot gezelschap word je hier meestal pas 'op latere leeftijd', wanneer je toevallig de juiste partijkaart op zak hebt en bereid bent op 14 dagen tijd iets uit je mouw te schudden wat dan een artistiek programma zou moeten zijn. Als eerlijke theatermaker kan je niet daar op zitten wachten of je leven richten op een dergelijke 'kans'. Het resultaat is dat niemand er zich op voorbereidt. Het wegduwen van een reflexie op wat 'artistiek leidinggeven' nu eigenlijk zou kunnen betekenen, zet op dit moment een rem op het professionaliseringsproces van het Vlaamse theater (1). De hele problematiek rond de Vlos toont vandaag aan tot welke desastreuze artistieke gevolgen en menselijke drama's het jarenlang uitblijven van een artistiek beleid ten slotte kan leiden. Het herwaarderen en actualiseren van de grote structuren binnen ons theaterveld is onlosmakelijk verbonden met het ontwikkelen van een reële inhoud van het begrip 'artistiek leiderschap'.

Het publiek

Een nieuwe functie ontwikkelen voor het repertoiretheater veronderstelt ook het uitwerken van een nieuwe relatie met een publiek. Het introduceren van iets nieuws veroorzaakt niet meteen grote volkstoelopen. Er is tijd nodig om veranderingen te laten

doordringen. De kritiek die reeds in het eerste jaar van werking op Toneelgroep Amsterdam werd afgevuurd en die als basis had dat er te weinig publiek kwam, lijkt mij dan ook voorbarig. In Brussel deed Kaaithater b.v. de ervaring op, dat door het aanbieden van *het repertoire van de Wooster Group*, zelfs met grote tijdsintervallen tussen de diverse presentaties *Point Judith* in 1981, *Route 1&9* in 1983 en *LSD... just the high points...* in 1986) een toeschouwerspotentieel voor dit soort werk kon worden opgebouwd. Veel publiek of weinig publiek als rechtvaardiging pro of contra lijkt vandaag een moeilijk hanteerbaar argument. Aan Ivonne Lex wordt op dit moment óók verweten dat zij het tij van het chronische toeschouwers tekort in KNS, dat zij erfde van haar voorganger Domien De Gruyter, niet wist te keren. In de publiekswerving wordt continuïteit eveneens een sleutelbegrip. Artistieke leiders moeten vandaag kiezen tussen de weg van het onmiddellijke en gemakkelijke succes en die van een gestage opbouw van een publiek dat zich openstelt voor nieuwe kwaliteiten. Het bewandelen van die tweede weg vraagt moed en geduld; het nieuwe verwerft pas zijn betekenis op termijn. Onder de titel *Cultuurpaleis te huur* verscheen in *Vrij Nederland* van 14 januari 1989 een pijnlijke reportage over de 'uitverkoop' van stadsschouwburg en culturele centra in Nederland. Gezien wedstrijden van bodybuilders of demonstraties van cosmeticafirma's veel opbrengen en makkelijk te organiseren zijn, krijgen dergelijke manifestaties meer en meer voorrang in die gebouwen die in feite voor culturele doeleinden bestemd waren. Culturele opvoeding behoort niet meer tot de woordenschat van die schouwburgdirecteuren. Elke confrontatie met een publiek gaan zij uit de weg. Maar opvoeden is onvermijdelijk altijd een 'zacht gevecht': wie zijn kind wil opvoeden tot een mens die méér lust dan alleen frites en chocolade zal een dagelijkse strijd moeten leveren tegen het "ik lust dat niet".

De internationale uitweg

Het ontbreken van een artistiek beleid — dit concretiseert zich o.a. in het instandhouden van een overjaars theaterdecreet — leidt vandaag meer en meer tot verwoestingen in het theaterveld; er zijn immers nog andere 'verloren generaties' dan diegene die nu aan de middenfunctie gestalte geeft.

Zo is er een hele reeks van jonge theatermakers — sommigen onder hen gaven belangrijke impulsen aan de recente theaterontwikkeling, denken we b.v. aan Anne Teresa De Keersmaecker of Jan Fabre — die zelfs niet opgenomen zijn in een van de vier categorieën van het theaterdecreet. Wim Vandekeybus, Dito Dito of Needcompany, om er maar enkele te noemen, ontvangen misschien wel af en toe een toelage uit de experimentenpot, maar deze bijdragen zijn niet van aard om fundament of continuïteit aan hun werk te geven. Deze generatie heeft echter niet zitten wachten tot ze 'verloren ging'. Vandaag kan men stellen dat de internationale carrière die vele onder hen uitgebouwd hebben, weliswaar beantwoordt aan de tendensen in de algemene ontwikkeling van het theater in onze tijd, maar voor een deel ook een 'nooduitgang' was; de gesloten deuren in eigen land hadden hen onvermijdelijk in een onvruchtbare ghetto-achtige marginaliteit doen belanden, indien de ruimte en openheid geboden door de internationale uitweg hen daarvan niet had behoed. Op dit ogenblik levert de internationale dimensie van hun werk hen een voorsprong op t.o.v. andere theatermakers die de aanwezige tendens tot internationalisering nog moeten ontdekken, maar objectief — in het kader van het globale theaterlandschap bekeken — moet dit manifeste fenomeen beschouwd worden als het enig mogelijke (gezonde) antwoord op een verziekte situatie.

Dit zijn slechts enkele elementen die m.i. deel uitmaken van de globale discussie over de actualisering van het theaterveld, die vandaag aan de orde is. Er blijven nog vele facetten onbesproken, zoals b.v. de 'politiek' die vandaag gevoerd wordt via de subsidies uit de experimentenpot, of de relatie tussen vernieuwing en consolidering, enz. We kunnen alleen maar hopen dat de discussie wordt verdergezet.

Marianne Van Kerkhoven

(1) De wereld van de plastische kunst levert ons een recent voorbeeld van een onverbloemde duidelijkheid: door Amarant en het Noordstarfonds werd op 16 februari in Gent een debat gepland tussen de acht kandidaten voor de functie van directeur van de Gentse Akademie voor Schone Kunsten, in de hoop dat dit panelgesprek verduidelijking zou brengen op de artistieke visie die aan een dergelijke functie ten grondslag moet liggen. In *De Standaard* van 16 februari 1989 werd meegedeeld dat het debat niet door gaat, want: "Onder druk van de politieke onderwijscommissie van de stad, zien alle kandidaten van hun deelneming af."